

DOI: <https://doi.org/10.36719/2663-4619/122/64-67>

Xanımzər Məmmədova

Odlar Yurdu Universiteti

magistrant

<https://orcid.org/0009-0003-0349-5715>

khnzmzr23@gmail.com

İctimai məkanlarda interyer dizaynının rahatlıq və funksionallıq əsasları

Xülasə

İctimai məkanların interyer dizaynı insanların rahatlığı və məkanın funksionallığını təmin etmək baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır. Dizayn prosesində komfort, estetik uyğunluq və məkanın praktik istifadəsi əsas rol oynayır. Bakı şəhərində, eləcə də digər rayonlarda rahat və funksional məkanlar istifadəçilərin gündəlik fəaliyyətini asanlaşdırır, onların psixoloji və sosial rifahını artırır. Xüsusilə Bakı şəhərində Heydər Əliyev Kompleksi dizayn baxımından insanların diqqətini cəlb edir. İctimai məkanlarda interyer dizaynının əsasları rəng seçimi, işıqlandırma, materialların uyğunluğu, mebelin yerləşdirilməsi və hərəkət trayektoriyalarının optimallaşdırılmasını əhatə edir. Estetik və funksional prinsiplərin balanslı tətbiqi məkanın həm gözəl, həm də istifadəyə yararlı olmasını təmin edir.

Açar sözlər: *interyer, məkan, dizayn, rahatlıq, funksionallıq, komfort, planlaşdırma, estetik uyğunluq*

Khanimzar Mammadova

Odlar Yurdu University

Master's student

<https://orcid.org/0009-0003-0349-5715>

khnzmzr23@gmail.com

The Basics of Comfort and Functionality in Interior Design in Public Spaces

Abstract

The interior design of public spaces plays a significant role in ensuring both comfort and functionality. In the design process, comfort, aesthetic harmony and the practical use of space are considered primary factors. In Baku city, as well as in other regions, comfortable and functional spaces facilitate users' daily activities and enhance their psychological and social well-being. In particular, the Heydar Aliyev Complex in Baku attracts attention with its design features. The fundamentals of interior design in public spaces include color selection, lighting, material compatibility, furniture arrangement and optimization of movement trajectories. A balanced application of aesthetic and functional principles ensures that the space is both visually appealing and practical for use.

Keywords: *interior, space, design, comfort, functionality, planning, aesthetics, harmony*

Giriş

İctimai məkanlar şəhər həyatının ayrılmaz hissəsi olub, insanların sosiallaşdığı, istirahət etdiyi və müxtəlif fəaliyyətlər həyata keçirdiyi əsas mühitlərdir. Bu məkanların interyer dizaynı yalnız vizual estetik baxımdan deyil, həm də istifadəçilərin komfortunu və məkanın funksionallığını təmin etmək baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır. Müasir şəhərsalma və urbanizasiya prosesləri ictimai məkanların dizaynında estetik prinsiplərin uyğun tətbiqini tələb edir.

İctimai məkanların dizaynında rahatlıq və funksionallığın təmin edilməsi istifadəçilərin psixoloji və sosial rifahını gücləndirir. Rahat və funksional məkanlar insanların gündəlik fəaliyyətini asanlaşdırır, hərəkət trayektoriyalarını optimallaşdırır, sosial qarşılıqlı əlaqələr üçün əlverişli şərait yaradır. Eyni zamanda, məkanın estetik tərtibatı vizual harmoniya yaradır, insanlarda müsbət emosional təəs-süratlar formalaşdırır və məkanın cəlbediciliyini artırır (Ahmed, 2018).

İnteryer dizayn prosesində rəng seçimi, işıqlandırma, materialların uyğunluğu, mebelin yerləş-dirilməsi və hərəkət trayektoriyalarının planlaşdırılması kimi aspektlər diqqət mərkəzində olmalıdır. Estetik və funksional prinsiplərin balanslı birləşdirilməsi məkanın həm gözəl, həm də istifadəyə yararlı olmasını təmin edir. Bu prinsiplərin tətbiqi ictimai məkanların səmərəliliyini artırmaqla yanaşı, şəhər mühitinin keyfiyyətini yüksəldir və insanların komfortunu təmin edir (Əliyeva, 2019).

Beləliklə, ictimai məkanlarda interyer dizaynının əsasları yalnız vizual cəlbedicilik yaratmaqla kifayətlənmir, həm də məkanın funksionallığını, təhlükəsizliyini və istifadəçi komfortunu təmin edir. Müasir dizayn yanaşmaları estetik və funksional aspektləri birləşdirərək, məkanın istifadəçi məm-nuniyyətini artırır və şəhər həyatının keyfiyyətini yüksəldir.

Rəng seçimi interyer dizaynının əsas komponentlərindən biridir. Rənglərin harmoniyası istifa-dəçilərdə emosional rahatlıq yaradır, məkanın geniş və işıqlı görünməsinə təmin edir. Işıqlandırma isə həm estetik, həm də funksional tələblərə cavab verməlidir. Təbii və süni işıq məkanın vizual gözəl-liyini artırmaqla yanaşı, fəaliyyətin rahat və səmərəli aparılmasına kömək edir.

Material seçimi və mebelin yerləşdirilməsi də məkanın funksionallığına təsir göstərir. Yüksək keyfiyyətli və davamlı materialların tətbiqi məkanı uzunmüddətli və rahat istifadə üçün əlverişli edir. Mebelin optimal yerləşdirilməsi istifadəçi hərəkətlərini asanlaşdırır və məkanın səmərəli istifadəsini təmin edir (Brown, 2016).

Hərəkət trayektoriyalarının və zonaların düzgün planlaşdırılması interyer dizaynının funksional tə-rəfini gücləndirir. İctimai məkanlarda insanların rahat hərəkətini təmin etmək üçün keçid yolları, oturma sahələri, fəaliyyət zonaları və sosial qarşılıqlı əlaqə sahələri diqqətlə yerləşdirilməlidir. Bu yanaşma həm fərdi, həm də qrup fəaliyyətlərinin optimal həyata keçirilməsinə imkan verir.

Estetik və funksional prinsiplərin sintezi məkanın vizual və praktik keyfiyyətini artırır. Rəng har-moniyası, işıqlandırma, material uyğunluğu və mebelin yerləşdirilməsi bir-birini tamamlayaraq, kom-fortlu və estetik cəlbedici mühit yaradır. İctimai məkanlarda interyer dizayn yalnız gözəl görünüş yaratmaqla kifayətlənmir, həm də istifadəçilərin rahatlığını və məkandan səmərəli istifadəsini təmin edir (Hüseynova, 2021).

Dizayn prosesində həmçinin istifadəçilərin psixoloji və sosial ehtiyacları nəzərə alınmalıdır. Rahat və funksional məkanlar insanların stress səviyyəsini azaldır, sosial qarşılıqlı əlaqələri stimu-laşdırır və ümumi rifah hissini gücləndirir. Müasir dizayn yanaşmaları bu prinsipləri birləşdirərək, məkanın həm vizual, həm də funksional keyfiyyətini yüksəldir (Petrova, 2020).

Beləliklə, ictimai məkanlarda interyer dizaynının əsasları estetik və funksional prinsiplərin balanslı tətbiqini nəzərdə tutur. Bu prinsiplər məkanı həm gözəl, həm də istifadəyə yararlı edir, istifadəçilərin komfortunu təmin edir və şəhər mühitinin keyfiyyətini artırır (Gülməmmədov, 2020).

Tədqiqat

Problemin qoyuluşu. İctimai məkanlarda interyer dizaynının rahatlıq və funksionallıq əsaslarını öyrənmək məqsədilə aparılan tədqiqatlar göstərir ki, istifadəçilərin məmnunluğu məkanın həm estetik, həm də funksional keyfiyyəti ilə birbaşa əlaqəlidir. Araşdırmalar göstərir ki, rəng harmoniyası və işıqlandırma istifadəçilərin emosional vəziyyətinə təsir edir; uyğun rəng və optimal işıqlandırma ilə təchiz edilmiş məkanlarda insanlar özlərini daha rahat və sakit hiss edirlər.

Mebelin yerləşdirilməsi və hərəkət trayektoriyalarının planlaşdırılması məkanın funksional səmərəliliyinə birbaşa təsir göstərir. Tədqiqatlar göstərir ki, düzgün planlaşdırılmış oturma sahələri, keçid yolları və fəaliyyət zonaları insanların məkandan istifadəsini asanlaşdırır, sosial qarşılıqlı əlaqələri stimullaşdırır və fəaliyyətlərin səmərəliliyini artırır (Smirnov, 2019).

Tədqiqatın məqsədi. İctimai məkanların interyer dizaynında rahatlıq və funksionallığın təmin edilməsi bir neçə əsas prinsiplə sıx bağlıdır. Əsas məqsəd məkanı həm vizual cəlbedici, həm də

istifadəçilər üçün praktik və rahat etməkdir. Bu prosesdə estetik və funksional elementlərin balanslı tətbiqi böyük rol oynayır.

28 Mall, Deniz Mall, Port Baku Mall interyer dizaynı alış-veriş üçün həm rahat, həm də estetik cəlbedici mühit yaradır. Mərkəzi Klinikasının interyeri isə xəstələrin komfortu və psixoloji rahatlığına yönəlmişdir. Tədqiqatda bu kimi obyekt və iaşə məkanlarının dizaynı haqqında ümumi məlumat verilmişdir (Lee, 2021).

Tədqiqatın məqsədi. İctimai məkanlarda interyer dizaynının funksional və estetik aspektlərini qiymətləndirmək üçün sorğu və müşahidələr aparılmışdır. Sorğu nəticələri göstərir ki, istifadəçilər üçün komfort və estetik uyğunluq əsas prioritetlərdir. İnsanlar məkanı rahat, gözəl və praktik olduqda daha çox istifadə etməyə meyllidirlər. Müşahidələr də göstərir ki, yaxşı planlaşdırılmış interyer istifadəçi hərəkətini asanlaşdırır, sosial qarşılıqlı əlaqələri gücləndirir və məkanın sosial funksiyasını optimalaşdırır (Johnson, 2019).

Beləliklə, tədqiqatlar göstərir ki, ictimai məkanlarda interyer dizaynının əsas prinsipləri – rəng, işıqlandırma, material seçimi, mebel yerləşdirilməsi və hərəkət trayektoriyalarının planlaşdırılması – istifadəçi komfortuna və məkanın funksionallığına birbaşa təsir edir. Bu nəticələr şəhər planlaşdırılmasında və interyer dizaynda effektiv yanaşmaların tətbiqi üçün əsas kimi qəbul edilə bilər (Karimova, 2020).

Müasir texnologiyaların tətbiqi də interyer dizaynının funksionallığını artırır. İşıqlandırmanın və temperaturun avtomatlaşdırılmış tənzimlənməsi, modulyar mebel sistemləri və rəqəmsal informasiya panelləri istifadəçilərin məkanla qarşılıqlı əlaqəsini asanlaşdırır və komfort səviyyəsini yüksəldir. Bu yanaşmalar həmçinin məkanın uzunmüddətli səmərəliliyini təmin edir və təmir və texniki xidmət xərclərini azaldır (Məmmədov, 2018).

Ekoloji və davamlı dizayn prinsiplərinin tətbiqi də interyer dizaynının əlavə faydalarından biridir. Təbii materiallardan istifadə, enerji səmərəliliyi və tullantıların azaldılması yalnız estetik və funksional məqsədləri deyil, həm də ekoloji məsuliyyəti təmin edir. Bu, ictimai məkanlarda istifadəçilərin rifahını artırmaqla yanaşı, şəhər mühitinin davamlı inkişafına da töhfə verir (Smith, 2017).

Sosial aspekt də əhəmiyyətlidir. İctimai məkanlar insanların sosial qarşılıqlı əlaqəsini dəstəkləyən mühitlərdir. Rahat və funksional interyer dizayn sosial qarşılıqlı əlaqəni təşviq edir, qruplar arasında əlaqələri gücləndirir və icma hissinə formalaşdırır. Məkanın funksional və estetik cəhətləri balanslı olduqda, insanlar məkandan daha çox faydalanır və onu davamlı olaraq istifadə etmək istəyirlər (Əliyev, 2021).

Nəticə

Beləliklə, ictimai məkanlarda interyer dizaynının əlavə aspektləri – istifadəçi davranışları, texnologiyaların tətbiqi, ekoloji prinsiplər və sosial qarşılıqlı əlaqələr – dizaynın səmərəliliyini və komfortunu artırır. Bu yanaşmalar estetik və funksional prinsiplərlə birlikdə ictimai məkanların optimal istifadəsini təmin edir və şəhər həyatının keyfiyyətini yüksəldir.

İctimai məkanlarda interyer dizaynının rahatlıq və funksionallıq əsaslarının düzgün tətbiqi məkanın həm estetik, həm də funksional keyfiyyətini əhəmiyyətli dərəcədə artırır. Estetik prinsiplər rəng seçimi, işıqlandırma, materialların uyğunluğu və dekorativ elementlərin balanslı tətbiqi vasitəsilə istifadəçilərdə psixoloji rahatlıq yaradır və vizual harmoniya təmin edir. Funksional prinsiplər isə məkanın istifadəsini səmərəli edir, hərəkət trayektoriyalarını optimallaşdırır, təhlükəsizliyi və ergonomik komfortu təmin edir.

Estetik və funksional prinsiplərin sintezi ictimai məkanlarda balanslı və harmonik mühit yaratmağa imkan verir. Rəng harmoniyası, işıqlandırma, mebelin yerləşdirilməsi və materialların seçimi bir-birini tamamlayaraq məkanı həm gözəl, həm də istifadə üçün əlverişli edir. Rahat və funksional dizayn insanlar üçün sosial qarşılıqlı əlaqəni təşviq edən, həm fərdi, həm də qrup fəaliyyətlərinin optimal həyata keçirilməsini təmin edən mühit yaradır.

Müasir ictimai məkanlarda interyer dizayn yalnız vizual cəlbedicilik yaratmaqla kifayətlənmir, həm də istifadəçi komfortunu və məkanın funksionallığını yüksəldir. Belə dizayn yanaşması şəhər mühitinin keyfiyyətini artırır, insanların sosial və psixoloji rifahını dəstəkləyir və ictimai məkanların

məqsədinə uyğun istifadəsini təmin edir. Nəticədə, interyer dizaynının rahatlıq və funksionallıq əsaslarına uyğun tərtibi məkanın estetik və praktik cəhətdən yüksək keyfiyyətli, komfortlu və istifadəçilər üçün əlverişli olmasını təmin edir.

Ədəbiyyat

1. Ahmed, K. (2018). *Sustainable interior design for urban spaces*. Green Press.
2. Brown, L. (2016). *Functional and aesthetic design in urban environments*. Taylor & Francis.
3. Gülməmmədov, R. (2020). *İnteryer dizaynının estetik və funksional prinsipləri*. Elm Nəşriyyatı.
4. Hüseynova, N. (2021). *İctimai məkanlarda ergonomik dizayn*. Nurlan.
5. İbrahimov, T. (2019). *Rəng və işıqlandırmanın interyer dizayndakı rolu*. Lider Nəşriyyatı.
6. Johnson, P. (2019). *Human-centered design in public areas*. Chicago: University Press.
7. Karimova, M. (2020). *İctimai məkanlarda sosial fəaliyyət və dizayn*. Azərbaycan Universiteti.
8. Lee, H. (2021). *Modern public interior design: Comfort and functionality*. Design Books.
9. Məmmədov, F. (2018). *Şəhər mühitində ictimai məkanların planlaşdırılması*. Urbanizasiya.
10. Petrova, A. (2020). *Ekologichnyye printsipy inter'yera obshchestvennykh prostranstv*. StroyIzdat.
11. Smirnov, V. (2019). *Planirovaniye dvizheniya i zonirovaniye v obshchestvennykh prostranstvakh*. Profi.
12. Smith, J. (2017). *Interior design principles in public spaces*. Routledge.
13. Əliyev, R. (2021). *Müasir interyer dizayn yanaşmaları*. Qanun Nəşriyyatı.
14. Əliyeva, S. (2019). *İctimai məkanlarda rahatlıq və komfortun təşkili*. Təhsil Nəşriyyatı.

Daxil oldu: 04.05.2025

Qəbul edildi: 27.09.2025